

สถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาคนในยุค Thailand 4.0 เป็นขุมปัญญาของประเทศ
Higher Education Institutions for the development of People in
Thailand 4.0 as the wisdom of the country

พระวิระพันธ์ ดิกขปัญโญ (เสียงเย็น)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์นครพนม

nawakawirapan008@gmail.com

บทคัดย่อ

สภาพการณ์ที่มีผลต่อความจำเป็นที่ต้องมีการพัฒนาการศึกษานั้นมีหลายประการ อาทิ ความก้าวหน้า ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศแบบก้าวกระโดดที่ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ การปฏิวัติดิจิทัล (Digital Revolution) ต่อการเปลี่ยนแปลงสู่การปฏิวัติอุตสาหกรรม 4.0 ผลกระทบของการเป็นประชาคมอาเซียนต่อระบบเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งการศึกษา “สถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาคนในยุค Thailand 4.0 เป็นขุมปัญญาของประเทศ” ได้ประเด็นหลักสำคัญในการนำเสนอ ดังนี้ 1) กระบวนการพัฒนาคนของสถาบันอุดมศึกษาในยุค Thailand 4.0 2) เสนอแนวทางกระบวนการพัฒนาคนของสถาบันอุดมศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า ประเทศไทยจะก้าวเข้าสู่ Thailand 4.0 นั้น จำเป็นที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายในการขับเคลื่อนไปทั้งระบบ ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การดำเนินการไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพนั้น มีหลายประการ ได้แก่ การพัฒนาด้านการศึกษาแก่คน ทุกวัย ทุกระดับชั้น ทุกคนจึงต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับ ลักษณะสำคัญของการศึกษา 4.0 ตามแนวคิดของนักการศึกษาแผนการศึกษาแห่งชาติ เป้าหมายสำคัญของแผนการศึกษาแห่งชาติ คือ ความเชื่อมโยงของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 กับยุทธศาสตร์ชาติ เป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติด้านการศึกษา และแนวทางการพัฒนา กล่าวได้ว่าถ้าผู้นำด้านการศึกษา บุคลากรทางการศึกษาทั้งของภาครัฐและเอกชนต่างทำความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษา 4.0 และร่วมมือกันปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบแล้วย่อมส่งผลให้เกิดการศึกษา 4.0 นำไปสู่ Thailand 4.0 ได้อย่างแท้จริง (สุนทร สันธพานนท์, 2560 : 11)

คำสำคัญ : กระบวนการพัฒนา, สถาบันอุดมศึกษา และ Thailand 4.0

ABSTRACT

There are many vital situations that affect the need for educational development, such as the advancement of the information technology affecting

economic system, the Digital Revolution toward the transition to the industrial revolution 4.0, the impact of being an ASEAN Community on the economic and social system. The main issues presented in this article are as follows: 1) the development process of higher education institutions in Thailand 4.0 and 2) propose the development process of higher education institutions.

The study found that entering 4.0 era of Thailand needs cooperation from all parties to drive the entire system. The important factors that will lead to gain the effective goals rely on different aspects such as education for people of all ages, levels. Everyone should understand the important aspects of education 4.0 along with the concept of educational experts in National Education Commission. The goal of National Education Commission is associating National Education Act B.E. 2560 – 2579 with National Strategies for Education and Development. It can be said that if education leaders and educational personnel, both public and private sectors, understand the aspect of education 4.0 and cooperate to act in accordance with their roles and responsibilities, it will truly lead to Education 4.0 and finally Thailand 4.0 (Sukon Sinphanon, 1980: 11)

KEYWORDS: development process, Higher Education Institutions, Thailand 4.0

บทนำ

เมื่อการศึกษาของประเทศได้ก้าวเข้าสู่ยุคที่ต้องเชื่อมต่อกับภาคเศรษฐกิจ สังคม อุตสาหกรรม รวมทั้งเทคโนโลยี และนวัตกรรม สถาบันอุดมศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพคนให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของประเทศด้านต่างๆ เช่น ด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศ ในปัจจุบันยังคงประสบปัญหาในหลายด้าน เช่น ปัญหาผลิตภาพการผลิต ความสามารถในการแข่งขัน คุณภาพการศึกษา ความเหลื่อมล้ำทางสังคม เป็นต้น ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาที่มีความท้าทายที่จะตามมา คือ การสร้างคุณภาพการศึกษาที่สามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลง และผลิตพลเมืองที่เข้มแข็ง ช่วยแก้ไขวิกฤติความขัดแย้ง และพัฒนาประเทศที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนคนส่วนใหญ่ได้ ตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการศึกษา ปัจจุบัน ในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ ทางด้านสมอง สติปัญญา ควบคู่ไปกับคุณธรรมจริยธรรม นำไปสู่การพัฒนาให้คนไทยมีความสุข ภายใต้ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม เป็นคนดี คนเก่ง และคนมีความสุข ในยุค Thailand 4.0

การเข้าสู่ศตวรรษที่ ๒๑ และการเปลี่ยนแปลงของโลก

นวัตกรรมนับว่ามีความสำคัญต่อการศึกษามาก ทั้งนี้เนื่องจากในโลกยุคโลกาภิวัตน์ (Globalization) มีการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความก้าวหน้าทั้งด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ การศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนานวัตกรรมใหม่ๆ อยู่เสมอ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงทางด้านสถาบันการศึกษาเอง (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2558 : 525) ชนิตา รักษ์พลเมือง (2534 : 79) ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับสังคมและความต้องการของสมาชิกต้องคำนึงถึงสภาพพื้นฐานต่าง ๆ ของสังคม เพื่อประโยชน์ในการกำหนด รูปแบบ เป้าหมาย และแนวการดำเนินการ ดังนั้นสถาบันการศึกษาซึ่งเป็นสถาบันทางสังคมเป็นสถาบันหลักที่รับผิดชอบหน้าที่ในการจัดการศึกษาแก่ทุกคนในสังคมจึงต้องตระหนักและหาวิธีการในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของคนในยุคนี้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด ทั้งการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือการศึกษาในระดับอุดมศึกษาซึ่งมีมหาวิทยาลัยรับผิดชอบหน้าที่หลักในการจัดการศึกษา ซึ่งในอดีตที่ผ่านมาสำหรับประเทศไทย พัฒนาการของอุดมศึกษาเป็นเครื่องมือหนึ่งในการสร้างความทันสมัยให้แก่ประเทศอันเป็นความจำเป็นเพื่อรักษาเอกราชและอธิปไตยของชาติ (จรัส สุวรรณเวลา, 2551 : 20)

ในศตวรรษที่ 21 สถาบันอุดมศึกษาควรปรับตัวให้รองรับอาชีพที่หลากหลาย ปรับรูปแบบการเรียนรู้จาก 1.0 ที่เรียนรู้จากอาจารย์อย่างเดียว ให้สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง (2.0) และสร้างองค์ความรู้ (3.0) นำไปสู่การอุดมศึกษาไทยในยุค 4.0 ที่มีหัวใจสำคัญ คือ "การสร้างนวัตกรรมและพัฒนาศักยภาพมนุษย์" ให้มีคุณภาพสูงขึ้น เน้นการเพิ่มมูลค่าทรัพยากรและผลิตภัณฑ์ เป็นสังคมของการแบ่งปันและปรับตัวสู่สังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ นพ.อุดม คชินทร กล่าวว่า ในช่วง 1-2 ปีที่ผ่านมา เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนสิ่งต่าง ๆ แม้แต่ระบบการเงินก็เกิดความเปลี่ยนแปลงไปมาก อาทิ Bitcoin หรือระบบบล็อกเชน เป็นต้น และมีการคาดการณ์กันว่าในปี 2030 จะเกิดการพลิกโฉมในเรื่องของ Health care และการศึกษา ประกอบกับข้อมูลของ World Economic Forum ที่พบว่าในอนาคตเทคโนโลยีด้านสุขภาพจะมีความก้าวหน้า และสามารถแทนคนได้ ทั้งการใช้คอมพิวเตอร์ในการเรียนรู้ ใช้หุ่นยนต์ผ่าตัด การตรวจพบความผิดปกติของ Gene ที่บ่งบอกการเกิดโรค ตลอดจน Biotechnology เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้การรักษาเป็นไปด้วยความสะดวกรวดเร็ว และประชากรมีคุณภาพชีวิตดีขึ้น (อรพรรณ ฤทธิ์มั่น, 2561, ออนไลน์)

การพัฒนาคนของสถาบันอุดมศึกษาในยุค Thailand 4.1

การคิดค้นและตั้งคำถามขึ้นมาอยู่อย่างมากมาย ซึ่ง Thailand 4.0 ก็เป็นคำหนึ่งที่ได้ยินบ่อยครั้งในวงการการศึกษา และมีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้อย่างหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ขึ้นมา โดยลงแรงน้อยกว่าการใช้สมอง, การเป็นยุคของ Knowledge Economy, การพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ เพิ่มขึ้น เป็นต้น

เมื่อโลกมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วมาก จึงเป็นความท้าทายสำหรับสถาบันอุดมศึกษา ในฐานะที่เป็นหน่วยงานผลิตกำลังคนที่จะออกไปเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งโลกที่ต้องแข่งขันกับนานาชาติประเทศ ซึ่งสิ่งหนึ่งที่ช่วยให้เราสามารถรับมือกับความเปลี่ยนแปลง และความท้าทายเหล่านั้นได้คือ การมีพื้นฐานการศึกษาที่ดี รัฐบาลมีนโยบายปฏิรูป การศึกษาในทุกกระดบ โดยสถาบัน อุดมศึกษาเปรียบเสมือนตัวแปรสำคัญในการพัฒนากำลังคนของ ประเทศให้มึศักยภาพและสามารถแข่งขันกับนานาชาติได้ โดยได้มุ่งเน้นการประกันโอกาสและ ความเสมอภาคทางการศึกษา การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และการศึกษาเพื่อการมีงาน ทำและสร้างงานได้ ภายใต้บริบทเศรษฐกิจและสังคมของประเทศและของโลกที่ขับเคลื่อนด้วย นวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ รวมทั้งมีความเป็นพลวัต ภายใต้สังคมแห่งปัญญา (Wisdom-Based Society) สังคมแห่งการเรียนรู้ (Lifelong Learning Society) และการสร้างสภาพแวดล้อมที่ เอื้อต่อการเรียนรู้ (Supportive Learning Environment) เพื่อให้พลเมืองสามารถแสวงหาความรู้และ เรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เพื่อให้ประเทศไทยสามารถก้าวข้ามกับดักประเทศที่มี รายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้วในอีก 15 ปีข้างหน้า (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ: 2559: 3)

สถาบันอุดมศึกษา ซึ่งเป็นภาคการผลิตบุคลากร ต้องเผชิญกับความท้าทายและเงื่อนไขที่ เปลี่ยนแปลงไป ทั้งวัยแรงงาน วัยเด็ก และประชากรเด็กที่เข้าสู่มหาวิทยาลัยมีจำนวนน้อยลง ซึ่งสวน ทางกับจำนวนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้น อีกทั้งยังมีการแข่งขันในระดับนานาชาติ ตลอดจนการเพิ่มจำนวน มหาวิทยาลัยต่างชาติที่มีศักยภาพสูง ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษา ควรมีทิศทางการปรับตัวให้รองรับ พลวัตที่เปลี่ยนแปลงไป อาทิ การศึกษาอาชีพในโลกอนาคต การปรับรูปแบบการเรียนรู้จาก 1.0 ที่ เรียนรู้จากอาจารย์อย่างเดียว ให้สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง (2.0) และสร้างองค์ความรู้ (3.0) นำไปสู่ การอุดมศึกษาไทยในยุค 4.0 ที่มีหัวใจสำคัญ คือการสร้างนวัตกรรมและพัฒนาศักยภาพมนุษย์ให้มี คุณภาพสูงขึ้น เน้นการเพิ่มมูลค่าทรัพยากรและผลิตภัณฑ์ เพื่อลดการนำเข้า รวมทั้งเป็นสังคมของการ แบ่งปันและปรับตัวสู่สังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ยุคโลกาภิวัตน์

ในการพัฒนานของสถาบันอุดมศึกษาจึงต้องเตรียมจัดหลักสูตรให้เรียนหลายศาสตร์หลาย แขนง และสนองความต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก โดยอาจารย์มีหน้าที่ส่งเสริมและอำนวยความสะดวก ในสิ่งที่ผู้เรียนอยากรู้ และสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์กับอาชีพที่หลากหลายได้ พร้อม เตรียมปรับให้มีการเรียนแบบ Non-Degree มากขึ้น เช่น การเรียนระยะสั้น 6 - 12 เดือน เพื่อรับ ประกาศนียบัตรเฉพาะทางหรือเฉพาะทักษะและนำไปประกอบอาชีพได้ ซึ่งสอดคล้องกับการ ดำเนินงานระดับสากลของ Google และ Microsoft ที่เปิดสอนแบบออนไลน์เพื่อให้ได้ ประกาศนียบัตร และมีหน่วยงานรองรับในการเข้าทำงาน

การเรียนรู้ในยุคนี้ต้องมุ่งผลสัมฤทธิ์ ผ่านกระบวนการเรียนการสอนจิตปัญญาศึกษา และส่งเสริมทักษะ Soft skills พร้อม ๆ กับการ Share resources ระหว่างสถาบัน ปรับระบบให้ออนหน่วยกิตระหว่างคณะหรือสถาบันได้ สิ่งสำคัญคือมีมาตรการ "บัณฑิตไม่ตกงาน" จัดเพิ่มพูนทักษะให้คนวัยทำงาน และดูแลผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีคุณค่า (อรพรรณ ฤทธิ์มั่น, 2561, ออนไลน์)

การพัฒนาเพื่อการเปลี่ยนแปลงการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษา

การศึกษากระบวนการพัฒนานโยบายการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาโดยการวิเคราะห์เอกสารต่างๆ ซึ่งมีองค์ประกอบในการจัดทำแผนดังนี้

1) เสนอการปรับระบบอุดมศึกษา เพื่อให้มีศักยภาพตอบสนองเป้าหมายการพัฒนาประเทศ เช่น ระบบการจัดสรรงบประมาณ ระบบการบริหารงานบุคคล ระบบธรรมาภิบาล และประสิทธิภาพของระบบ เป็นต้น

2) วิเคราะห์ศักยภาพของอุดมศึกษาไทยในปัจจุบัน ตามพันธกิจ ๔ ด้าน ได้แก่ การผลิตบัณฑิต การวิจัย การบริการวิชาการ และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมว่าจะสามารถรองรับหรือขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาประเทศได้หรือไม่

3) วิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งปัจจัยทั้งภายนอกและภายใน ที่ส่งผลกระทบต่อระบบอุดมศึกษาและการพัฒนาประเทศ

4). การศึกษาเป้าหมายการพัฒนาของประเทศในอนาคต อาทิเช่น ยุทธศาสตร์ประเทศ (country strategy) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ของ สศช. นโยบายและแผนวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ของ สวทช. นโยบายและยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ ฉบับที่ 8 ของ วช. และแผนหรือนโยบายสำคัญที่เกี่ยวข้องจากกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ (ดร.สุเมธ แยมน์, 2558 : 6)

ในการแก้ปัญหาและการพัฒนาสังคมจำเป็นต้องมีความรู้และปัญญา ตลอดจนมีคนที่มีความรู้ และใช้ความรู้ได้ อันเป็นผลที่ได้มาจากอุดมศึกษา ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาจึงเปรียบเสมือนเป็นเครื่องยนต์ที่ขับเคลื่อน พัฒนาประเทศ สถาบันเหล่านี้จึงมีพันธกิจในการสนองความจำเป็นของภาคเศรษฐกิจ สังคม อุตสาหกรรม รวมทั้งเทคโนโลยี ซึ่งศ.คลินิก นพ.อุดม คชินทร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นประธานเปิดการประชุมสัมมนาวิชาการด้านพัฒนานักศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 7 "การพัฒนานักศึกษาเพื่อสนับสนุนการเดินหน้าประเทศไทย" ณ ห้องแกรนด์บอลรูม ชั้น 3 โรงแรม เซ็นจูรี พาร์ค กรุงเทพฯ โดยมีนายสุภัทร จำปาทอง เลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา, ผู้บริหาร สถาบันอุดมศึกษา และบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษากว่า 400 คน เข้าร่วมประชุม กล่าวถึงสถาบันอุดมศึกษาในตอนหนึ่งว่า

สถาบันอุดมศึกษาต้องมีเป้าหมายเดียวกันทั้งประเทศ

เป้าหมายของสถาบันอุดมศึกษา คือเป้าหมายการตอบโจทย์ของประเทศและโลกที่มีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะมีความท้าทายตลอดเวลา รวมทั้งการยกระดับประเทศสู่ Thailand 4.0 เพื่อเปลี่ยนผ่านสังคมไทยไปสู่สังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ยุคโลกาภิวัตน์ ปรับนโยบายและเส้นทางการผลิตไปสู่การเพิ่มมูลค่าของทรัพยากร และมุ่งเน้นด้านผลิตภัณธ์และการบริการที่อาศัยองค์ความรู้ ตลอดจนเป้าหมายในการสร้างงานวิจัยที่มุ่งเป้า โดยสถาบันอุดมศึกษาทำหน้าที่เป็นศูนย์บ่มเพาะเพื่อสร้างนวัตกรรมการวิจัยที่ต่อยอดไปสู่เชิงพาณิชย์ ซึ่งจะทำให้ประเทศไทยหลุดพ้นจากกับดักกลุ่มประเทศรายได้ปานกลาง

นอกจากนี้ ขอให้สถาบันอุดมศึกษาดำเนินการจัดการเรียนการสอนที่ตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 โดยเฉพาะเรื่องของการสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถให้แข่งขันกับนานาประเทศได้อย่างยั่งยืน ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของการยกระดับประเทศให้เป็นไทยแลนด์ 4.0 พร้อมทั้งปรับ Mindset ของอาจารย์มหาวิทยาลัย ที่เมื่อค้นพบสิ่งใหม่หรือความรู้ใหม่ ให้นำสิ่งนั้นไปให้ประโยชน์สูงสุด ไม่ใช่เพียงแค่การค้นพบเพื่อขอตำแหน่งทางวิชาการ เช่น รองศาสตราจารย์และศาสตราจารย์เท่านั้น ตลอดจนการสร้างสังคมอุดมปัญญาที่มีการเรียนรู้อยู่ตลอด และการส่งเสริมให้นักศึกษาได้เรียนรู้ศาสตร์ในแขนงต่าง ๆ มากขึ้น เพื่อให้มีความรู้เพียงพอที่จะรับมือกับความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในโลกอนาคต

ส่งเสริมการเรียนรู้ยุคใหม่

การเรียนรู้ยุคใหม่ คือ การเรียนและการทำงานจะกลายเป็นสิ่งเดียวกัน นักเรียนนักศึกษาสามารถเรียนรู้นอกสถานศึกษาได้ทุกที่ทุกเวลา อีกทั้งบทบาทของสถาบันอุดมศึกษาในอนาคต จะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่ทุกคนสามารถเข้ามาเรียนรู้ได้ ไม่จำกัดเฉพาะนักศึกษา แต่ต้องเปิดรับประชาชนทั่วไปและคนทำงานให้เข้ามาเรียนรู้เพิ่มเติมในรูปแบบบทเรียนออนไลน์ (Online Courses) ซึ่งเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ที่ตอบสนอง ความต้องการของเด็กยุคใหม่และบริบทที่เปลี่ยนแปลงได้ พร้อมทั้งสร้างแรงบันดาลใจให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ และสร้างการเปลี่ยนแปลงในทุกที่ที่ไปอยู่ โดยต้องปรับการเรียนการสอนให้หลากหลาย มากขึ้น ไม่เน้นการบรรยายเพียงอย่างเดียว จากสิ่งที่กล่าวมานี้หากสถาบันอุดมศึกษายังไม่ปรับตัวให้รองรับการเปลี่ยนแปลงของโลก ก็อาจจะนำไปสู่การควมคุมหรือการปิดตัวของสถาบันอุดม ศึกษาได้ ดังนั้น ขอให้สถาบันอุดมศึกษาตระหนักในส่วนนี้และนำไปพิจารณาเปิดหลักสูตรสายพันธุ์ใหม่ที่ตอบโจทย์การพัฒนาประเทศในอนาคต

บัณฑิตในศตวรรษที่ 21

สิ่งที่บัณฑิตหรือผู้สำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษาในศตวรรษที่ 21 พึงมีประกอบด้วย

1) การรู้กว้างและรู้ลึก (T-Shaped, breadth and depth) คือการรู้ลึกในเชิงวิชาการและรู้กว้างในทักษะต่าง ๆ ที่เป็น Soft Skill อาทิ การคิดวิเคราะห์ การเป็นผู้นำ ทักษะการสื่อสาร คุณธรรม จริยธรรม เป็นต้น

2) ส่งเสริมให้บัณฑิตเก่งในระดับโลก (Globally Talented) ไม่ใช่เก่งแค่ในประเทศไทยเท่านั้น

3) บัณฑิตที่สร้างการเปลี่ยนแปลงให้สถานที่ที่ตนเองอาศัยอยู่ ด้วยการพัฒนาชุมชนและสังคมให้เจริญขึ้น (Entrepreneurially Minded)

4) เมื่อเป็นคนเก่งมีความสามารถแล้วควรตอบแทนสังคม (Socially Contributing)

5) มีความสามารถด้านทักษะภาษาอังกฤษ (English Proficiency Skill)

6) มีทักษะการสื่อสารผ่านสื่อดิจิทัลอย่างถูกต้องเหมาะสม (Digital Skill)

7) มี STEM Skill กล่าวคือ มีทักษะความสามารถด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ เนื่องจากโลกในยุคนี้และในอนาคตจะขับเคลื่อนด้วยศาสตร์เหล่านี้เป็นส่วนมาก

รณช.ศึกษาธิการ กล่าวถึงการพัฒนาเพื่อเปลี่ยนแปลงในระดับอุดมศึกษาว่า ควรจะเริ่มเปลี่ยนแปลงจากระดับนโยบายคือสภามหาวิทยาลัยก่อน เพราะเป็นส่วนสำคัญอย่างมากต่อทิศทางการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาที่จะต้องผลิตคนออกมารับการพัฒนาประเทศ โดยควรปรับองค์ประกอบของกรรมการสภามหาวิทยาลัยให้มีขนาดเล็กลง โดยการลดจำนวนกรรมการ เพื่อให้การดำเนินงานมีความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ตลอดจนควรคงไว้ซึ่งธรรมาภิบาลในการสรรหาบุคคลที่เหมาะสมมาดำรงตำแหน่งด้วย เมื่อทำได้เช่นนี้การขับเคลื่อนงานในระดับอุดมศึกษาก็จะมีทิศทางที่ชัดเจนและตอบสนองความต้องการของประเทศมากขึ้น

ดร.อรสา ภาววิมล ผู้ช่วยเลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา กล่าวถึงการจัดประชุมในครั้งนี้ว่า ปัจจุบันรัฐบาลให้ความสำคัญกับการพัฒนาประเทศ โดยกำหนดวิสัยทัศน์ประเทศไทย พ.ศ. 2558 – 2563 “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ภายใต้โมเดล Thailand 4.0 เพื่อผลักดันการปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจ การวิจัยและการพัฒนา ตลอดจนการปฏิรูปการศึกษา ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาซึ่งมีบทบาทในการผลิตบัณฑิต เชื่อมโยงกับความต้องการการพัฒนากำลังคนในยุค Thailand 4.0 จึงต้องปรับบทบาทจากการสอนเพื่อให้ความรู้ เป็นการพัฒนานักศึกษาให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวผู้เรียน ผ่านกิจกรรมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ และการจัดการศึกษาที่สามารถลงมือปฏิบัติและสร้างคุณค่าจากสิ่งที่เรียนรู้ด้วย เพื่อให้การพัฒนานักศึกษาสอดคล้องและเชื่อมโยงกับนโยบายในการพัฒนาประเทศ (อรพรรณ ฤทธิ์มั่น, 2561, ออนไลน์)

รณช.ศึกษาธิการ "นพ.อุดม คชินทร" ได้แนะทิศทางของสถาบันอุดมศึกษาว่า ควรมีทิศทางในการปรับตัวให้รองรับพลวัตที่เปลี่ยนแปลงไป อาทิ การศึกษาอาชีพในโลกอนาคต การปรับรูปแบบการ

เรียนรู้จาก 1.0 ที่เรียนรู้จากอาจารย์อย่างเดียว ให้สามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง (2.0) และสร้างองค์ความรู้ (3.0) นำไปสู่การอุดมศึกษาไทยในยุค 4.0 ที่มีหัวใจสำคัญ คือการสร้างนวัตกรรมและพัฒนา ศักยภาพมนุษย์ให้มีคุณภาพสูงขึ้น เน้นการเพิ่มมูลค่าทรัพยากรและผลิตภัณฑ์ เพื่อลดการนำเข้า รวมทั้งเป็นสังคมของการแบ่งปันและปรับตัวสู่สังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ยุคโลกาภิวัตน์ (อรพรรณ ฤทธิ์มั่น, ๒๕๖๑, ออนไลน์)

ดังนั้น การจัดการศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาในยุค Thailand 4.0 เป็นแนวทางการจัดการศึกษาที่มีคุณค่าต่อผู้เรียน ต่อสังคมในสร้างสรรค์มากยิ่งขึ้น และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา ประเทศชาติ ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาต้องมุ่งเน้นพัฒนาคนให้มีทั้งความรู้ ทักษะการคิดเป็น วิเคราะห์เป็น ทักษะการใช้ชีวิต ตามทักษะในศตวรรษที่ 21 ก่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติ เกิดรูปธรรมในการศึกษา ก่อให้เกิดผลผลิตขึ้นในวงการศึกษ แล้วให้ผลผลิตนั้นเป็นผลผลิตในทางสร้างสรรค์ เป็นผลผลิตใหม่ๆ ที่เกิดจากความคิด สติปัญญา วิธีการของการศึกษานั้นๆ สถาบันอุดมศึกษาจึงต้องสร้างคนให้มีลักษณะ การคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ สร้างนวัตกรรม และคิดรับผิดชอบ เพื่อสร้างคุณค่าให้กับตนเอง สังคม และประเทศชาติ

บทบาทหน้าที่ของสถาบันอุดมศึกษา

สถาบันอุดมศึกษา คือ สถาบันที่จัดการศึกษาที่สูงกว่าระดับมัธยมศึกษา มีทั้งที่เป็นระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี คือ ระดับบัณฑิตศึกษา โดยทั่วไปส่วนใหญ่ใช้คำว่า "มหาวิทยาลัย" ซึ่งใช้สำหรับสถาบัน ที่เปิดสอนระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไป มหาวิทยาลัยจึงมีบทบาทหน้าที่ในการให้วิชาความรู้แก่ผู้ที่มาเรียน ดังที่ สมเด็จพระมหิตลาธิเบศร อดุลยเดชวิกรม พระบรมราชชนก มีพระราชหัตถเลขาไว้ว่า "มหาวิทยาลัยเป็นสมอต้นความคิด ของชาติ" การจัดตั้งมหาวิทยาลัยต่างๆ ขึ้นมานั้น ล้วนมีบทบาทหน้าที่หลักในการดำเนินการกิจสำคัญ ๔ ประการ คือ การผลิตบัณฑิต การวิจัยและพัฒนา การบริการ ทางวิชาการ และการทะนุบำรุงศิลปและ วัฒนธรรม

การผลิตบัณฑิต

การผลิตบัณฑิตถือเป็นภารกิจสำคัญที่สุดของมหาวิทยาลัย เพราะวัตถุประสงค์ในการจัดตั้ง มหาวิทยาลัย ก็เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้มีความรู้ในวิชาการและวิชาชีพตาม ศาสตร์และสาขาวิชาที่จัดขึ้น ให้มีคุณลักษณะ ตามหลักสูตรที่กำหนด กระบวนการการผลิตบัณฑิตมี ปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ คือ มีคณาจารย์ที่มีปริมาณและคุณภาพ ตามมาตรฐานหลักสูตรของ คณะ สาขาวิชาต่างๆ ทำหน้าที่หลักในการสอน มีระบบและกลไกการบริหารจัดการหลักสูตร และการ เรียนการสอนที่มีการควบคุมคุณภาพตามองค์ประกอบต่างๆ ได้แก่ หลักสูตรการศึกษาในสาขาวิชา ต่างๆ คณาจารย์ และระบบการพัฒนาอาจารย์ สื่อการศึกษาและเทคนิคการสอน ห้องสมุดและแหล่ง การเรียนรู้อื่นๆ อุปกรณ์การศึกษา สภาพแวดล้อม ในการเรียนรู้และบริการการศึกษา การวัดผล

การศึกษาและสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของผู้เรียน และองค์ประกอบอื่น ที่มหาวิทยาลัยแต่ละแห่งกำหนดขึ้น ตามที่เห็นเหมาะสม

การวิจัยและพัฒนา

มหาวิทยาลัยเป็นแหล่งรวมผู้มีความรู้สูงของชาติ มหาวิทยาลัยจึงมีหน้าที่สำคัญ คือ การวิจัย เพื่อการสร้างองค์ความรู้ใหม่ มหาวิทยาลัยแต่ละแห่งส่งเสริมให้คณาจารย์และบุคลากรของมหาวิทยาลัยทำงานวิจัย เพื่อแสวงหาความรู้มาใช้ประโยชน์ ในการเรียนการสอน และการพัฒนางานของมหาวิทยาลัย และยังเป็นที่พักพิงทางวิชาการของหน่วยงานภายนอก ทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน ซึ่งส่งผลรวมถึงการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ มหาวิทยาลัยต้องมีระบบและกลไก ที่จะทำให้สามารถดำเนินงาน ผลิตผลงานวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ การมีแผนงานการวิจัย มีการบูรณาการงานวิจัยกับการเรียนการสอน และมีการเผยแพร่สู่การใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวาง

การบริการทางวิชาการ

โดยที่มหาวิทยาลัยเป็นแหล่งรวมสรรพวิชา ทั้งยังมีคณาจารย์และบุคลากรที่ทำหน้าที่สนับสนุนการจัดการเรียนการสอน ที่มีความรู้หลากหลาย มหาวิทยาลัยจึงมีหน้าที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ การให้บริการวิชาการแก่สังคม ผลผลิตทางวิชาการ อาจมีทั้งวิชาการต่างๆ ที่เปิดสอนตามหลักสูตรอยู่แล้ว หรือการนำความรู้มาจัดกลุ่มเป็นชุดความรู้ เพื่อวัตถุประสงค์อื่นให้เหมาะสม กับผู้รับความรู้ เช่น การให้ความรู้ในรูปแบบการฝึกอบรม การสัมมนา การบรรยาย ล้วนเป็นการให้การศึกษา ต่อเนื่องแก่ประชาชน ผู้สนใจ รวมไปถึงการวิจัยเพื่อตอบคำถามต่างๆ ให้แก่ชุมชน สังคม และประเทศชาติ การจัดบริการทางวิชาการแก่สังคม ยังเป็นประโยชน์ในการพัฒนาทางวิชาการให้แก่บุคลากรอีกทางหนึ่ง และเป็นโอกาสสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อสร้างความยอมรับและความมีชื่อเสียงในการช่วยเหลือสังคมมาสู่สถาบันด้วย

การทะนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม

ชาติไทยเป็นชาติที่มีประวัติศาสตร์ ประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรม อันเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ที่ประชาชนชาวไทยต้องตระหนัก รู้รัก และร่วมกันเชิดชู ตลอดจนช่วยกันอนุรักษ์ให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป มหาวิทยาลัยนอกจากดำเนินการกิจ ในการผลิตบัณฑิต การวิจัยและการพัฒนา และการบริการวิชาการแก่สังคมแล้ว ยังมีบทบาทหน้าที่ที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การทะนุบำรุงศิลปะ และวัฒนธรรม ซึ่งการดำเนินการกิจตามบทบาทนี้ มหาวิทยาลัยอาจกำหนดให้อยู่ในส่วนหนึ่ง ของการเรียนการสอนตามหลักสูตร หรือการบูรณาการเข้ากับกิจกรรมที่จัดขึ้น เพื่อฟื้นฟู สืบสานพัฒนา สร้างสรรค์ และการส่งเสริม สนับสนุนหัวข้อการวิจัย รวมทั้ง การบริการวิชาการแก่สังคมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับศิลปะ และวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น การเผยแพร่ยกย่องผู้มีผลงานการอนุรักษ์ เพื่อให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม ผลที่ได้รับจากการเรียนรู้ และซึมซับศิลปะและวัฒนธรรม ทำให้ชาวไทย

เข้าใจรากเหง้า อันเป็นต้นทุนที่สำคัญ ในการร่วมเป็นส่วนหนึ่ง ของการพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติ (สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ, ๒๕๖๒ : ออนไลน์)

แนวทางการพัฒนาคนของสถาบันอุดมศึกษา

เมื่อมีความเห็นที่ตรงกันว่า “การศึกษา” เป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศ ประเทศกำลังก้าวเข้าสู่ยุคที่ต้องเชื่อมต่อกับภาคเศรษฐกิจ สังคม อุตสาหกรรม รวมทั้งเทคโนโลยี นวัตกรรมจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องพัฒนาศักยภาพคนให้มีความทันสมัยสอดคล้องในการขับเคลื่อนประเทศ

การขับเคลื่อนมหาวิทยาลัยก้าวไกลตามยุทธศาสตร์ชาติและเป็นมหาวิทยาลัย ๔.๐ อย่างแท้จริงนั้น ในปัจจุบันทุกมหาวิทยาลัยไม่ว่าจะเป็นมหาวิทยาลัยของรัฐหรือเอกชนต่างเตรียมพร้อมและดำเนินการไปแล้วในระดับหนึ่ง แต่เพื่อให้การเป็นมหาวิทยาลัยที่สมบูรณ์แบบและเป็นมหาวิทยาลัยที่แท้จริงนั้น ผู้เขียนได้ศึกษาจากตำราเอกสาร ได้มีการเสนอแนวทางให้มหาวิทยาลัยได้พิจารณาก่อนเข้าสู่มหาวิทยาลัย 4.0 อย่างแท้จริง ซึ่งทุกมหาวิทยาลัยเป็นองค์กรที่พร้อมไปด้วยทรัพยากรต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นคน เงิน เครื่องมือ และอุปกรณ์ ดังนั้น การเดินตามพันธกิจอย่างครบวงจร และมีคุณภาพจึงจำเป็นต้องตระหนักดังนี้

ประการแรก พันธกิจด้านการจัดการศึกษา ทุกมหาวิทยาลัยต้องให้ความสำคัญกับการผลิตบัณฑิตหรือจัดการศึกษาเพื่อตอบสนองตลาดแรงงานและความต้องการของผู้ประกอบการอย่างแท้จริง โดยคำนึงถึงศาสตร์ที่เหมาะสมกับสภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคมโลก ตลอดจนความพร้อมและความถนัดของตนเอง รัฐบาลมุ่งเน้นเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการแข่งขันทางเศรษฐกิจที่อาศัยนวัตกรรมใหม่ และความคิดสร้างสรรค์ การที่มหาวิทยาลัยปรับปรุงหลักสูตรเพื่อตอบโจทย์สังคมโลก และรัฐบาลจึงเป็นสิ่งที่ไม่อาจวางเฉยได้ พร้อมกันนั้น การกำหนดแผนรับสมัครหรือผลิตบัณฑิตในสาขาวิชาจำเป็นต้องคำนึงถึงคุณภาพมากกว่าปริมาณ มหาวิทยาลัยที่เสนอแผนการรับนักศึกษา โดยความเห็นชอบของสภาวิชาการ และสภามหาวิทยาลัยควรดำเนินตามจำนวนที่กำหนด ไม่ควรที่จะมีการรับเกินและรับเพิ่มแบบรับตรงหลายรอบ การจัดทำแผนการรับนักศึกษาที่สอดคล้องกับตลาดแรงงานจะส่งผลดี ทำให้นักเรียนและผู้ปกครองมีทางเลือกในการกำหนดทิศทางการศึกษาของตนเองและบุตรหลานได้

ประการที่สอง พันธกิจด้านการวิจัย หัวใจสำคัญของมหาวิทยาลัยในการแสวงหาองค์ความรู้และนวัตกรรมใหม่คงหนีไม่พ้นการวิจัย มหาวิทยาลัยมีนักวิชาการที่พร้อมไปด้วยศักยภาพการขับเคลื่อนให้อาจารย์และนักวิชาการตลอดจนนักศึกษา ศึกษาวิจัยเพื่อมาต่อยอดการพัฒนาประเทศเป็นสิ่งที่ควรส่งเสริมยิ่ง ในประเด็นนี้ต้องเห็นใจมหาวิทยาลัยที่เพิ่งเกิดใหม่ มีคนพร้อมแต่ขาดงบประมาณในการดำเนินการ ในหลายปีที่ผ่านมา มหาวิทยาลัยทั้งหลายได้มีการเรียกร้องให้รัฐบาลจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาการวิจัยให้มากกว่าที่เป็นอยู่ แต่ก็ไม่สามารถตอบสนองได้ อาจเป็นเพราะรัฐจำเป็นต้องทุ่มเทงบประมาณเพื่อการพัฒนางานที่จำเป็นและสำคัญกว่า แต่ก็ต้องชื่นชม

อาจารย์และนักวิชาการในแต่ละมหาวิทยาลัยที่ตื่นในการขอสนับสนุนงบประมาณการวิจัยจากองค์กรภาครัฐและเอกชน งานในแต่ละชิ้นที่ผ่านการศึกษาวิจัยสามารถต่อยอดสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างมีคุณภาพ ดังนั้น หากรัฐบาลจะขับเคลื่อนเศรษฐกิจ โดยอาศัยงานวิจัยจากมหาวิทยาลัย งบประมาณด้านนี้รัฐจึงไม่ควรมองข้าม

ประการที่สาม พันธกิจด้านการบริการวิชาการแก่สังคม เมื่อมหาวิทยาลัยจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการบริการทางวิชาการด้วยมิติต่างๆ มหาวิทยาลัยจำเป็นต้องกำหนดแผนยุทธศาสตร์ที่สามารถตอบโจทย์การพัฒนาได้ตามความต้องการของสังคม โดยเฉพาะอุตสาหกรรม 4.0 หรือการสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมใหม่ให้ผู้คนในชุมชน ตลอดจนผู้ประกอบการธุรกิจต่างๆ ที่จำเป็นต้องอาศัยองค์ความรู้จากนักวิชาการและนักศึกษาในรั้วมหาวิทยาลัยหลายๆ โครงการที่มหาวิทยาลัยดำเนินการในลักษณะบริการโดยไม่คิดมูลค่าเป็นตัวเงิน วันนี้การบริการเหล่านั้นสามารถสร้างคน สร้างงาน และสร้างเงินให้ชุมชนได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะการเผยแพร่ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่ของในหลวงรัชกาลที่ 9

ประการที่สี่ พันธกิจด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม มีความสำคัญยิ่งที่ทุกมหาวิทยาลัยจำเป็นต้องตระหนักและให้ความสำคัญในระดับต้นๆ ทั้งนี้เพราะปัจจุบันสังคมเปลี่ยนแปลงไปมากจนทำให้คนรุ่นใหม่ลืมนึกในเรื่องของความเป็นไทย มหาวิทยาลัยคงจะจัดงานด้านศิลปะและวัฒนธรรมแบบเดิมๆ ในลักษณะให้เป็นไปตามประเพณีและขนบธรรมเนียมคงไม่ได้ การสร้างการเรียนรู้โดยให้คณาจารย์ บุคลากร และนักศึกษา เห็นคุณค่าของวัฒนธรรมไทยในมิติที่แตกต่างจากในอดีต จึงเป็นบทบาทหน้าที่ของสำนักศิลปะและวัฒนธรรมของแต่ละสถาบันที่จะต้องคิดค้นนวัตกรรมที่สำคัญ ทำอย่างไรที่จะให้นักศึกษาและคณาจารย์ ตลอดจนบุคลากรซึ่งเป็นประชาคมในองค์กรจะได้เป็นต้นแบบในด้านการมีวัฒนธรรมอย่างแท้จริง โดยเฉพาะนักศึกษาต้องให้ความสำคัญในการเคารพต่อวัฒนธรรมประเพณีที่คนรุ่นเก่าได้ปลูกฝัง เช่น มหาวิทยาลัยจะอย่างไรให้นักศึกษาแต่งกายได้ถูกต้องตามระเบียบ ไม่ฟุ้งเฟ้อ มีความพอเพียงบนพื้นฐานของเยาวชนต้นแบบ

การที่มหาวิทยาลัยจะมีความพร้อมกับการเป็นมหาวิทยาลัย 4.0 เพื่อตอบโจทย์และสนองนโยบายของรัฐบาลได้อย่างมีคุณภาพ มหาวิทยาลัยควรที่จะต้องมองไปในอนาคต โดยเฉพาะการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ตามแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2560-2574) ซึ่งการผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้มีคุณภาพตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศในอนาคต ถือว่าเป็นพันธกิจหรือบทบาทหน้าที่หลักที่ทุกมหาวิทยาลัยต้องคำนึงถึงให้มากที่สุด และในประเด็นนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ พล.อ. ดาวพงษ์ รัตนสุวรรณ อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ ที่ได้ออกมาแสดงทรรศนะก่อนหน้านี้ว่า สถาบันอุดมศึกษามีบทบาทสำคัญอย่างมากในการผลิตคนให้ออกมาเป็นกำลังสำคัญของชาติ และแผนอุดมศึกษาฉบับที่ 3 ต้องตอบโจทย์การพัฒนาประเทศอย่าง

แท้จริง คำนี้ถึงการสร้างพลเมืองที่ดีของชาติที่มีวินัย เคารพต่อกฎหมาย อย่างมุ่งแต่ผลิตบัณฑิตที่ต้องการแต่ปริญญา

แผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2560-2574) ที่คณะกรรมการการอุดมศึกษาดำเนินการจะมีส่วนสำคัญในการผลักดันให้มหาวิทยาลัยก้าวไปสู่การเป็นมหาวิทยาลัย 4.0 ได้อย่างสมบูรณ์ ทั้งนี้ เพราะรศ.คุณหญิงสมณฑา พรหมบุญ ประธานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ได้เน้นให้เห็นถึงหลักการสำคัญ 3 ประการ คือ อุดมศึกษาต้องเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ การปฏิรูปอุดมศึกษาต้องเป็นไปภายใต้แนวคิดของอุดมศึกษาเป็นหัวใจจักรในการปรับการศึกษาทั้งระบบตั้งแต่การศึกษาขั้นพื้นฐานจนถึงอุดมศึกษา และปรับระบบอุดมศึกษาอย่างเป็นขั้นตอนและมองอย่างบูรณาการ ทั้งนี้ แผนอุดมศึกษาฉบับที่ 3 จะเน้นการทำงานเชิงรุก โดยกำหนดให้อุดมศึกษาเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ โดยระยะแรกต้องปรับระบบอุดมศึกษา วิเคราะห์ศักยภาพ แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงและเป้าหมายที่ต้องการ รวมทั้งกำหนดการผลิตบัณฑิตที่ตรงกับยุทธศาสตร์ของชาติ แต่ยังไม่ให้อิสระแก่สถาบันอุดมศึกษาจัดทำแผนตามความเหมาะสม และบริบทของแต่ละสถาบัน (รัฐพงศ์ บุญญานุวัตร, 2562, มติชนออนไลน์)

ดังนั้น การทำหน้าที่ตามบทบาทของสถาบันอุดมศึกษาเพื่อมุ่งพัฒนาคุณภาพของคน โดยเฉพาะการกระจายโอกาสทางการศึกษาให้นักเรียนสามารถเข้าถึงการศึกษาในระดับอุดมศึกษาถือเป็นภาระหน้าที่ของสถาบันอุดมศึกษา การจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้กระบวนการ ทางปัญญา ที่พัฒนาบุคคลอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สามารถเรียนรู้ได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ โดยเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีความสุข บูรณาการเนื้อหาสาระตามความเหมาะสมของระดับการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้เกี่ยวกับตนเองและความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม สาระการเรียนรู้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน ทันสมัย เน้นกระบวนการคิด และการปฏิบัติจริง ได้เรียนรู้ตามสภาพจริง สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง เป็นกระบวนการที่มีทางเลือกและมีแหล่งเรียนรู้ ที่หลากหลาย น่าสนใจ เป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน โดยมีผู้เรียน ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้และมุ่งประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ

กระบวนการพัฒนาคนของสถาบันอุดมศึกษา

สถาบันอุดมศึกษาถือว่าเป็นเครื่องมือการพัฒนาประเทศและพัฒนาชุมชนที่สำคัญ เพราะเป็นแหล่งสร้างความรู้ในการพัฒนาประเทศ เป็นแหล่งสร้างคนออกไปพัฒนาประเทศ และเป็นแหล่งช่วยเหลือประเทศในการแก้ปัญหาต่างๆ ซึ่งมีกระบวนการปฏิรูประบบอุดมศึกษาดังนี้

1. สถาบันอุดมศึกษาต้องกำหนดนิยามอุดมศึกษาใหม่ให้เป็นสมองในการคิด สามารถสร้างนวัตกรรม
2. สถาบันอุดมศึกษาต้องครอบคลุมการพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาทุกกลุ่ม ทุกสังกัด สร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในสังคม

3. สถาบันอุดมศึกษาต้องมีลักษณะ Proactive มีวิสัยทัศน์เชิงรุก เน้นยุทธศาสตร์ที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนา

4. สถาบันอุดมศึกษาต้องให้อุดมศึกษามีส่วนช่วยในการออกแบบการศึกษาของชาติทุกระดับ

5. สถาบันอุดมศึกษาต้องนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงระบบ ทั้งการปรับโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ และระบบการจัดสรรทรัพยากร รวมทั้งทบทวนการจัดกลุ่มสถาบันอุดมศึกษา

6. สถาบันอุดมศึกษาต้องมีลักษณะที่ยืดหยุ่น ปรับตัวได้ตลอดเวลา รองรับแนวโน้มที่เปลี่ยนแปลงของบริบทโลก

7. สถาบันอุดมศึกษาต้องวางแนวทางการสร้างคน องค์ความรู้ให้กับภาคการผลิต ภาคสังคม ชุมชน ท้องถิ่น เพื่อการพัฒนาอย่างสมดุล

8. สถาบันอุดมศึกษาควรทบทวนสภาพแวดล้อม วิเคราะห์ข้อจำกัดในด้านต่างๆ ทั้งภายนอก และภายในที่ส่งผลกระทบต่ออุดมศึกษามาเป็นข้อมูลประกอบการจัดทำแผนอุดมศึกษาฯ 15 ปี ฉบับที่ 3 (ดร.สุเมธ แยมน์นุ, 2558 : 5)

การที่สถาบันอุดมศึกษาจะสามารถพัฒนาคนเพื่อเป็นขุมกำลังของประเทศได้นั้น กระบวนการพัฒนาคนของสถาบันอุดมศึกษาต้องมีนโยบายในเชิงสร้างสรรค์และผลิตนวัตกรรม จำเป็นจะต้องกำหนด คุณลักษณะของผู้เรียนขึ้นใหม่ให้ก้าวหน้า อุดมศึกษาต้องจัดหลักสูตรในแนวสร้างสรรค์ จัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผลผลิต และปรับองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการสร้างสรรค์และผลิตนวัตกรรม เป้าหมายของสถาบันอุดมศึกษาในแนวทางสร้างสรรค์และผลิตนวัตกรรม คือ การที่สถาบันอุดมศึกษาจะต้องสร้างคนรุ่นใหม่ของสังคมไทยให้ได้คนรุ่นใหม่ที่จะมีคุณลักษณะ 4 ประการ คือ

1. Critical Mind เป็นคนที่รู้จักคิดวิเคราะห์ มีวิจารณญาณ รู้จักที่จะเลือกหรือไม่เลือกสิ่งใด ด้วยเหตุผล ไม่หลงตามกระแสข้อมูลต่างๆ ไม่หลงตามกระแสของโฆษณาชวนเชื่อ ไม่ตามกระแสสังคม โดยไม่มองตนเอง

2. Creative Mind สามารถที่จะคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ขึ้นได้ในสังคมไทยเอง เมื่อคิดแล้วก็พัฒนาทำตามความคิดของตนเองหรือพัฒนาผลงานจากความคิดของต่างประเทศให้เป็นของตน และเหมาะสมกับชุมชน และของประเทศให้ได้

3. Productive Mind สถาบันอุดมศึกษาต้องสร้างคนรุ่นใหม่ให้มีจิตสำนึกที่จะสร้างผลผลิตที่เป็นรูปธรรมขึ้นมาให้ได้ เพื่อจะได้สร้างสิ่งของและคุณค่าในสังคมไทยขึ้น ให้สังคมไทยมีนวัตกรรมมากมายที่จะใช้ในชุมชน และสังคมได้ และเป็นผลงานที่เกิดจากการคิดขึ้นใหม่บนพื้นฐานของสังคมไทยเอง หรือคิดต่อยอดจากผลงานของต่างประเทศก็ได้ การพัฒนาสังคมจึงจะยั่งยืนและคงทน

4. Responsible Mind คนรุ่นใหม่ของสังคมไทยจะต้องมีความรับผิดชอบ มีความรู้สึกร่วมได้ ร่วมเสียกับสังคม มีสำนึกทางสังคมเห็นว่าปัญหาและทางออกของสังคมไทยจะต้องเป็นความรับผิดชอบ

ร่วมกัน การปลูกฝังจิตสำนึกของสังคมจึงเป็นเรื่องสำคัญ คนรุ่นใหม่มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย (Thai Pride) ทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการแก้ไขสังคมไทยเองและสังคมโลกด้วยพร้อมกัน (ไพฑูรย์ สินลารัตน์, 2558 : 86 – 87)

สรุปได้ว่า สถาบันอุดมศึกษาไทยควรแสดงบทบาท และบทบาทแนวทางเพื่อการพัฒนา เสนอกระบวนการ ทางเลือกที่หลากหลาย สถาบันอุดมศึกษาจึงต้องไม่เป็นอุดมศึกษาที่พึ่งพาแต่ต่างประเทศเท่านั้น แต่ต้องเป็นอุดมศึกษาที่เติบโตและพัฒนาในชุมชนของไทยเองด้วยการแสดงบทบาทเชิงสร้างสรรค์และมีผลงานให้ได้ คือ

1. สถาบันอุดมศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนรากฐานที่ดีให้นักเรียนได้เรียนรู้ ฝึกฝนให้มีความรู้ทางวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ เทคโนโลยีที่จะขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมไทย รวมทั้งทักษะใหม่สำหรับการเรียนรู้ของเยาวชนในยุคปัจจุบัน เพื่อให้ใช้ทักษะเหล่านี้ในการดำเนินชีวิตและการทำงานได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัยมากที่สุด

2. สถาบันอุดมศึกษาจัดกระบวนการพัฒนาชุมชน เพื่อการแก้ปัญหาและตอบสนองความต้องการของชุมชน โดยการเชื่อมโยงองค์ความรู้จากนักวิชาการผ่านกระบวนการวิจัย บริการวิชาการ นำไปสู่การถ่ายทอดเทคโนโลยี นวัตกรรมผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมให้กับชุมชนก่อเกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ทั้งด้านสุขภาพ ความเป็นอยู่ของวิถีชีวิต การสร้างอาชีพ การเป็นชุมชนต้นแบบแห่งการเรียนรู้

3. สถาบันอุดมศึกษาจัดแสดงนวัตกรรมทางสังคมที่สร้างขึ้นโดยสถาบันอุดมศึกษาของไทย มีการแข่งขัน การนำเสนอผลงานนวัตกรรมของนักศึกษา เพื่อเป็นแรงบันดาลใจให้สร้างสรรค์พัฒนานวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติในอนาคต และทำให้ได้เห็นตัวอย่างและเข้าใจคำว่า “Social Innovation” รวมทั้งบทบาทของอุดมศึกษาไทยในการขับเคลื่อนธุรกิจเพื่อสังคม ผ่านการใช้ นวัตกรรมทางสังคม ซึ่งจะเป็พลังที่ขับเคลื่อนธุรกิจเพื่อสังคมในประเทศอย่างยั่งยืน

4. สถาบันอุดมศึกษาไทยควรเป็นศูนย์กลางที่เชื่อมโยงภาครัฐและภาคอุตสาหกรรม เนื่องจากความพร้อมทางด้านสภาพแวดล้อม ได้แก่ บุคลากร สถานที่ เครื่องมือ อุปกรณ์ กิจกรรม บริการที่สนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาประเทศไปสู่โมเดล Thailand 4.0 อย่างแท้จริง

5. สถาบันอุดมศึกษาผลักดันให้งานวิจัยจากสถาบันการศึกษา หรือสถาบันวิจัยสู่การใช้ประโยชน์ โดยสนับสนุนมหาวิทยาลัยที่มีศักยภาพให้เป็นศูนย์กลางนวัตกรรม ด้วยการส่งเสริมให้มีเครื่องมือขนาดใหญ่ที่จะขยายผลงานสู่ระดับต้นแบบ ทนพัฒนานวัตกรรม เพื่อต่อยอดงานวิจัย

6. สถาบันอุดมศึกษาไทยร่วมมือกับมหาวิทยาลัยต่างประเทศ ทั้งด้านวิชาการ งานวิจัย กิจกรรมของนิสิตนักศึกษา เพื่อส่งเสริมพัฒนานิสิต เช่น การจัดทำโครงการเกษตร เทคโนโลยีทางการแพทย์ โครงการด้านปัญญาประดิษฐ์ ดิจิทัลเทคโนโลยีหุ่นยนต์ โครงการด้านอุตสาหกรรม สร้างสรรค์วัฒนธรรม เป็นต้น

สถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาคนในยุค Thailand 4.0 เป็นขุมปัญญาของประเทศ

การศึกษาในยุค Thailand 4.0 มีความหมายมากกว่าการเตรียมความพร้อมด้านความรู้เท่านั้น แต่เป็นการเตรียมมนุษย์ให้เป็นมนุษย์ โดยมีการกำหนดทิศทางที่ชัดเจนและมีแผนในการเตรียมความพร้อมของคนทุกด้าน ให้สามารถมีชีวิตที่ดี อยู่รอดในสังคม และทำมาหากินเป็น โดยเฉพาะในส่วน of นักเรียนนักศึกษาต้องสอนให้มี "ความรู้คู่คุณธรรม และมีทักษะในศตวรรษที่ ๒๑" ในเรื่องของความรู้ กระทรวงศึกษาธิการมียุทธศาสตร์ตามแผนปฏิรูปการศึกษาในทุกระดับอยู่แล้ว แต่ในเรื่องของความรู้หรือคุณธรรมนั้น เชื่อว่าควรเริ่มสั่งสอนและสร้างสมมาตั้งแต่วัยเด็ก เพราะจะได้ผลสะท้อนกลับคุ้มค่ากับต้นทุนที่ทุ่มลงไปมากกว่าวัยอื่น ๆ ในส่วนของการส่งเสริมการเรียนรู้ STEM Education (Science, Technology, Engineering, Mathematics) ก็มีความสำคัญต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความเข้าใจและรู้เท่าทันโลกยุค Thailand ๔.๐ โดยเฉพาะวิชาคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ซึ่งเป็นศาสตร์ที่วัดด้วยเรื่องของโลกและวัตถุต่าง ๆ และเมื่อมีการตระหนักรู้เกี่ยวกับ STEM อย่างถ่องแท้แล้ว ก็จะนำมาซึ่งนวัตกรรม (Innovation) ที่จะป็นฐานในการพัฒนาประเทศต่อไป

กระทรวงศึกษาธิการได้ขับเคลื่อนและส่งเสริม STEM Education มีความก้าวหน้าไปมาก พร้อมทั้งมีแผนที่จะบูรณาการ การทำงานของหน่วยงานที่จัดการเรียนการสอน STEM Education ทั้ง 7 หน่วยงาน ได้แก่ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.), สำนักงานปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.), สำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและนวัตกรรมแห่งชาติ (สวทน.), สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.), สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) และสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ในรูปแบบของคณะกรรมการนโยบายการจัดการเรียนการสอนสะเต็มศึกษาในสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อทำหน้าที่อำนวยการจัดการเรียนการสอน พัฒนาหลักสูตร และขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนเป็นไปในทิศทางเดียวกันด้วย

นอกจากนี้ ต้องยอมรับว่าภาษาอังกฤษ ยังเป็นหัวใจสำคัญในการสื่อสารกับนานาชาติ ทั้งเพื่อการติดต่อสื่อสาร การแลกเปลี่ยนความรู้ การประสานความร่วมมือ และการค้าขาย ซึ่งที่ผ่านมา กระทรวงศึกษาธิการ ได้ดำเนินการยกระดับภาษาอังกฤษของประเทศผ่านโครงการสำคัญต่าง ๆ อาทิ การพัฒนาครูภาษาอังกฤษผ่านกระบวนการ Boot Camp, จัดทำแอปพลิเคชัน Echo Hybrid, Echo English เป็นต้น ในส่วนของเรื่องครุนี้ พบว่าครูจบใหม่บางส่วนยังประสบปัญหาไม่มีความมั่นใจในการสอนเท่าที่ควร จึงหันไปสอนตามตำราและสื่อที่มีอยู่ ซึ่งก็แน่นอนว่าต้องส่งผลถึงคุณภาพเด็กและเยาวชนด้วย ดังนั้นหากต้องการที่จะเปลี่ยนแปลง (Change) การสอนของครู ก็ควรที่จะพัฒนา

ปรับปรุงตำราเรียนให้มีมาตรฐานและตอบสนองต่อผู้เรียนอย่างแท้จริง เพราะตำราที่ดีจะช่วยส่งเสริมและกระตุ้นให้เด็กอยากรู้ อยากเห็น อยากตั้งคำถาม ซึ่งองค์ประกอบของตำราที่ดีมีหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นรูปเล่มสวยงาม มีภาพประกอบที่ดี มีหัวเรื่องบทเรียนและเป้าหมายที่ชัดเจน ตลอดจนมีวิธีการและตัวอย่างในการแก้ไขโจทย์ - แก้ปัญหา เป็นต้น

บทสรุป

การที่สถาบันอุดมศึกษาจะมีความพร้อมกับการพัฒนาคน ในยุค 4.0 เพื่อตอบโจทย์และสนองนโยบายของรัฐบาลได้อย่างมีคุณภาพ สถาบันอุดมศึกษาควรที่จะต้องมองไปในอนาคตโดยเฉพาะการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ตามแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 3 (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๗๔) ซึ่งการผลิตบัณฑิตให้เป็นผู้มีคุณภาพตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศในอนาคตถือว่าเป็นพันธกิจหรือบทบาทหน้าที่หลักที่ทุกมหาวิทยาลัยต้องคำนึงถึงให้มากที่สุด ประเด็นสำคัญคือสถาบันอุดมศึกษาจะขับเคลื่อนพันธกิจดังกล่าวไปได้อย่างไร เพื่อให้สามารถดำเนินไปพร้อมกับการผลิตบัณฑิตอย่างบูรณาการ ในการศึกษายุค Thailand 4.0 การเปลี่ยนแปลงในครั้งนี้เป็นการขับเคลื่อนประเทศไทย 4.0 ที่มุ่งให้ประเทศมีรายได้สูง ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม Thailand 4.0 ที่จะสร้างความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ให้กับประเทศไทยในศตวรรษที่ 21

ดังนั้น สถาบันอุดมศึกษาควรให้ความสำคัญต่อการกำหนดยุทธศาสตร์ทั้งในด้านการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้สร้างนวัตกรรม มีความคิดเชิงสร้างสรรค์ ทักษะการใช้ชีวิต และการค้นคว้าวิจัยเพื่อสร้างสรรค์ผลงาน ซึ่งถือว่าเป็นการสร้างสรรคและการสร้างนวัตกรรมอีกรูปแบบหนึ่ง สถาบันอุดมศึกษา จึงจะเป็นที่พึ่งของสังคมในฐานะที่สถาบันอุดมศึกษาเป็นชุมปัญญาของประเทศ

References

- กระทรวงศึกษาธิการ, (2562). แผนปฏิบัติการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ ได้ประจำปีงบประมาณ. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ.
- จรัส สุวรรณเวลา. (2551). ความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนิตา รักษ์พลเมือง. (2534). พื้นฐานการศึกษา หลักการแนวคิดทางสังคม. กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิมพ์ดีจำกัด.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2558). 80 นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. นนทบุรี : พีบาลานซ์ดีไซด์แอนปริ้นตัง.
- ดร.สุเมธ แยม์นุ่น. เอกสารนำเสนอเรื่อง การดำเนินการจัดทำแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี ฉบับที่ 3

(พ.ศ. 2560 – 2574). เมื่อ 28 สิงหาคม 2558 ณ โรงแรมราม่า การ์เด็นส์.

ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2559). การศึกษา 4.0 เป็นยิ่งกว่าการศึกษา, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

_____. (2558). การอุดมศึกษากับสังคมไทย, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, (2543). รายงานการเสวนาทางวิชาการ มิติใหม่ของการประเมินผล : การเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.พ..

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). (ร่าง) กรอบทิศทางแผนการศึกษาแห่งชาติ(พ.ศ. 2560 – 2574) ฉบับปรับปรุง 1 เมษายน 2559. กรุงเทพมหานคร : ม.ป.พ..

สุคนธ์ สินธพานนท์. (2560). ครูยุคใหม่กับการจัดการเรียนรู้สู่การศึกษา 4.0, พิมพ์ครั้งที่ 1, กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด 9119 เทคนิคพรินต์.

รัฐพงศ์ บุญญานวัตร. (16 มีนาคม 2562). มติชนออนไลน์. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : https://www.matichon.co.th/columnists/news_414150

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ. เล่มที่ 38. เรื่องที่ 3 การอุดมศึกษา. บทบาทหน้าที่ของสถาบันอุดมศึกษา. (15 มีนาคม 2562). [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://kanchanapisek.or.th/kp6/sub/book/book.php?book=38&chap=3&page=t38-3-infodetail09.html>

อรพรรณ ฤทธิ์มั่น. (14 มีนาคม 2562). ทิศทางพัฒนาบัณฑิตไทย. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID=50496&Key=news_Terakiat